

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

Speciale School voor Basisonderwijs Het Baken

Plaats : Oss
BRIN nummer : 14VU|C1
Onderzoeksnummer : 291794
Datum onderzoek : 7 maart 2017
Datum vaststelling : 11 april 2017

SAMENVATTING

Speciale School voor Basisonderwijs Het Baken heeft haar kwaliteit op orde en de inspectie handhaaft het basisarrangement.

Wat gaat goed?

Voor twee van de onderzochte standaarden geldt dat die de waardering 'goed' verdienen.

Zo is op het gebied van de kwaliteitszorg het best zichtbaar welke grote vooruitgang Het Baken heeft gemaakt ten opzichte van vorige onderzoeken. Mede door de gezamenlijk gedragen schoolbrede afspraken, heerst er zowel op schoolniveau als binnen de afzonderlijke groepen een stimulerend pedagogisch klimaat. We zien de positieve effecten hiervan bij lessen waarin de leraren, veel meer dan in het verleden, een beroep doen op samenwerkend leren en activerende werkvormen hanteren.

Wat kan beter?

De aandacht voor ontwikkelingen gericht op de standaard 'zicht op ontwikkeling en begeleiding' heeft dit schooljaar al gezorgd voor veel positieve effecten in de groepen. Het maken van de vertaalslag van de planning voor de langere termijn, naar de dagelijkse praktijk verdient echter nog enige aandacht.

Tijdens de observaties in de groepen konden we vaststellen dat de waardering 'voldoende' voor de standaard 'didactisch handelen' de huidige situatie goed weergeeft. Naast lessen die goede voorbeelden bevatten van de kwaliteit van lesgeven, zagen we namelijk ook lessen die daar nog niet volledig aan voldeden.

Uit de recent afgenomen vragenlijsten over de ervaren veiligheid komt een positief beeld naar voren van de huidige situatie op Het Baken. We volstaan toch met de waardering 'voldoende' voor deze standaard. Signalen uit zowel het gesprek met leerlingen als dat met ouders maken het voor de school wenselijk dit thema nog eens schoolbreed tegen het licht te houden.

De kwaliteitscultuur op de school is beduidend beter dan in het verleden. Er is nu veel meer sprake van gezamenlijk gedragen verantwoordelijkheid voor de schoolontwikkeling, onder andere door de leraren een meer actieve rol te geven bij ontwikkelingsactiviteiten.

Wat moet beter?

We hebben geen situaties aangetroffen waarbij de school niet voldoet aan de wettelijke bepalingen zoals opgenomen in de standaarden.

1 INLEIDING

Wat voor onderzoek heeft de inspectie gedaan?

Volgens de wet moeten alle scholen eens in de vier jaar door de inspectie worden bezocht. Vanaf januari 2015 krijgen alle scholen die daarvoor in aanmerking komen een onderzoek met een concept-waarderingskader. Dit kader is in juni 2016 bijgesteld. Vanaf 24 oktober krijgen scholen een onderzoek met dit bijgestelde onderzoekskader voor 2017. Zo ook Speciale School voor Basisonderwijs Het Baken.

Voor meer informatie over het nieuwe toezicht en de opzet van de vernieuwde Kwaliteitsonderzoeken en het nieuwe onderzoekskader, zie de website van de inspectie www.onderwijsinspectie.nl.

Werkwijze

Op 7 maart 2017 hebben de volgende onderzoeksactiviteiten plaatsgevonden:

- een documentenanalyse;
- een presentatie door de school;
- gesprekken met verschillende groepen belanghebbenden: directie, intern begeleiders en andere deskundigen, leraren, ouders en leerlingen;
- observaties van de onderwijspraktijk in een aantal groepen. Deze observaties hebben wij samen met observanten van de school uitgevoerd.

Aan het eind van de onderzoeksdag hebben we een feedbackgesprek gevoerd met het bestuur, de schoolleiding, de intern begeleider en andere deskundigen en een ruime delegatie leraren van de school. In dit gesprek zijn de bevindingen en oordelen van de inspectie besproken en heeft de school aangegeven wat zij gaat doen met deze bevindingen.

Naast de beoordeelde standaarden hebben wij enkele aanvullende wettelijke aspecten beoordeeld. Wanneer niet voldaan is aan één of meer van deze artikelen, geven wij dat aan in paragraaf 3.2.

Leeswijzer

Hierna volgt eerst de conclusie van het onderzoek op Speciale School voor Basisonderwijs Het Baken. Hoofdstuk 3 geeft per kwaliteitsgebied de resultaten van het onderzoek. In hoofdstuk 4 is de reactie van het bestuur op het onderzoek en de rapportage opgenomen.

2 HOOFDCONCLUSIE

Uit alle beschikbare informatie kunnen we afleiden dat het management en het team van Het Baken goed zicht hebben op de eigen kwaliteiten waaronder die zaken die nog beter kunnen. Afgezien van het gegeven dat wij geen gebruik maken van het oordeel 'ruim voldoende' liggen de vooraf aangereikte zelfoordelen dan ook geheel in lijn met onze eigen bevindingen.

Zeker in verhouding tot eerdere onderzoeken heeft de school nu een behoorlijk kwaliteitsniveau bereikt en daar een meer stabiele basis aan weten te geven. Vandaar dat we nu geen enkele standaard als onvoldoende kwalificeren, terwijl we in het laatste onderzoek (april 2014) bij vijf indicatoren structurele verbeterpunten hebben vastgesteld. Een mooie prestatie van schoolleiding en team.

Dat de school nog niet op alle in gang gezette ontwikkelingstrajecten de beoogde omslag heeft gerealiseerd stelt ook de school zelf vast. In de vooraf opgestuurde zelfanalyse gaf de schoolleiding al op vrijwel alle relevante thema's een helder inzicht in de stand van zaken en in de nog te zetten vervolgstappen. Juist dit actuele en realistische inzicht geeft ons voldoende aanleiding de kwalificatie 'goed' toe te passen bij de standaard 'kwaliteitszorg'.

3 RESULTATEN ONDERZOEK SPECIALE SCHOOL VOOR BASISONDERWIJS HET BAKEN

3.1 Kwaliteitsoordelen op onderzochte standaarden

Kwaliteitsgebied	Onderwijsproces	Onvoldoende	Voldoende	Goed
OP2SN	Zicht op ontwikkeling en begeleiding		•	
OP3	Didactisch handelen		•	

Onderwijsproces

Zicht op ontwikkeling en ondersteuning

Op dit moment beschikt Het Bakken over een dekkende systematiek om de ontwikkeling van alle leerlingen te volgen, te analyseren en, zo nodig, te diagnosticeren. Ook beschikt de school inmiddels over heldere procedures en werkwijzen om vervolgens de benodigde leertrajecten te plannen en uit te voeren. Gedurende de looptijd van de plannen gaan de leraren regelmatig na of de voortgang volgens verwachting verloopt. Zonodig stellen zij het plan bij. Allemaal goede ontwikkelingen.

Toch zien wij, samen met de school, nog de nodige verbeterpunten, die deels al in de implementatiefase verkeren. Naast de punten die de school zelf heeft vastgesteld, wijzen wij ook op enkele punten die naar ons inzicht extra aandacht vragen. Het eerste aandachtspunt betreft het formuleren van meer concrete doelen in de groepsplannen in termen van leerwinst en de inhoud die daarvoor specifieke aandacht vragen in een groep. Op dit moment zien we bijvoorbeeld soms te algemeen geformuleerde doelen, die niet of nauwelijks toetsbaar zijn.

Een tweede aandachtspunt betreft het optimaliseren van de vertaalslag van de plannen voor de langere termijn naar de dagdagelijkse planning in de groepen. Op dit vlak zien we weliswaar de nodige in gang gezette trajecten. In de uitwerking per groep zien we daarentegen tamelijk grote verschillen, die verder verkleind kunnen worden door bijvoorbeeld in gezamenlijke sessies goede voorbeelden met elkaar te delen.

Didactisch handelen

Schoolbreed gelden afspraken over het aanreiken van voldoende structuur aan de leerlingen tijdens de groepsactiviteiten. Tijdens de observaties konden wij waarnemen dat het klassenmanagement op dat vlak inmiddels behoorlijk is verbeterd. Dit kwam vooral tot zijn recht tijdens die activiteiten, waarbij de leerlingen samen konden werken aan de opgegeven opdrachten. Ook zagen we enkele goede voorbeelden waarbij de leerlingen een actieve rol hadden bij de uitwerking van een les. Bovendien kwam een deel van de leraren aan het eind van de les op een efficiënte manier terug op het vooraf aangegeven doel. Daarnaast zien we mogelijkheden tot verdere groei. Een eerste voorbeeld hiervan is de lengte van de instructies. Deze duurt doorgaans tamelijk lang met als gevolg dat de leerlingen relatief snel afhaken. Als tweede voorbeeld wijzen we op het nog bewuster inzetten van de mogelijkheden aparte instructies te geven aan kleinere groepjes dan wel aan individuele leerlingen. Daarvoor is het wenselijk dat soort instructies vooraf te plannen. De organisatorische indeling in drie subgroepen, gekoppeld aan handreikingen uit de (nieuwe) methodes volstaat namelijk vaak niet voor leerlingen die extra dan wel specifieke aandacht nodig hebben.

Omdat de leraren onder andere volop bezig zijn met het zich eigen maken van enkele nieuwe methodes (zoals die voor wereldoriëntatie) signaleren we, samen met de school, dat ook nog aandacht voor nodig blijft voor het eenduidig gebruik van die methoden.

Kwaliteitsgebied Schoolklimaat		Onvoldoende	Voldoende	Goed
SK1	Veiligheid		•	
Kwaliteitsgebied Schoolklimaat		Kan beter	Voldoende	Goed
SK2	Pedagogisch klimaat			•

Schoolklimaat

Veiligheid

Het Baken voldoet aan de criteria om te kunnen spreken van basiskwaliteit voor de standaard 'veiligheid'. Zo beschikt de school over een geactualiseerd veiligheidsprotocol, een klachtenregeling, een pestprotocol en leren de leerlingen verantwoord om te gaan met internet en sociale media. Ook heeft de school recent een vragenlijst voorgelegd aan de leerlingen over hun veiligheidsbeleving. Een positief nieuw initiatief is het opzetten van een

leerlingenraad eerder dit schooljaar. De vooraarden voor een degelijk veiligheidsbeleid zijn dan ook in orde.

Hier staat tegenover dat we in de gesprekken met enkele leerlingen en een delegatie van ouders te horen kregen, dat er in de dagelijkse praktijk naar hun idee met enige regelmaat toch nog dingen gebeuren die onwenselijk zijn. Die blijven kennelijk uit het zicht van de leraren, vooral tijdens het buitenspelen.

Pedagogisch klimaat

Op grond van onze observaties in de groepen, de binnen de school gevoerde gesprekken en de beschikbare documenten kwamen we tot de conclusie dat de school, ten onrechte, niet heeft gevraagd om de standaard pedagogisch klimaat toe te voegen aan de onderzoeksopzet. Alles overziende zijn wij namelijk tot de conclusie gekomen dat juist het stimulerende pedagogisch klimaat een centraal kenmerk is van Het Bakken en daarom niet mag ontbreken in dit rapport.

Niet alleen de rust in de groepen en de manier waarop de leerlingen met elkaar samenwerken, verdienen een pluim. Ook het streven de ouders meer en intensiever te betrekken bij het onderwijs aan hun kinderen gaat steeds meer bijdragen aan een gezond pedagogisch klimaat. Een volgende stap op dit gebied heeft ook al vaste voet gekregen in enkele groepen. De leraren betrekken hun leerlingen steeds actiever bij het stellen van doelen en evalueren die soms ook al periodiek. Op termijn rolt de school deze vorm van zelfverantwoordelijkheid uit over alle groepen.

Een laatste positieve bijdrage aan het ondersteunende pedagogisch klimaat is, dat de school de nodige mogelijkheden heeft omarmd om samen te werken met andere (zorg-)instellingen.

Kwaliteitsgebied	Onderwijsresultaten	Onvoldoende	Voldoende	Goed	N.t.b.
OR1	Resultaten				•

Onderwijsresultaten

We beoordelen de cognitieve eindresultaten van de school niet, omdat voor het SBO nog geen definitieve normen zijn vastgesteld. Afgezet tegen de voorlopige inspectienormen, valt op dat de school de afgelopen jaren (2013, 2014 en 20145) vaker boven deze normen scoort. De school heeft redelijk ambitieuze doelstellingen voor de uitstroom van de leerlingen. Die liggen namelijk boven de voorlopige inspectienormen. De school zou echter eigen normen kunnen formuleren voor de brede ontwikkeling van alle leerlingen. Die zouden meer afgestemd kunnen worden op de mogelijkheden van haar leerlingenpopulatie.

Een andere ontwikkelkans voor de school is om bij de eindopbrengsten ook andere onderdelen dan rekenen, begrijpend lezen en technisch lezen in beeld te brengen, zoals de mondelinge taalvaardigheid, de zaakvakken en de creatieve vakken.

Kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie		Onvoldoende	Voldoende	Goed
KA1	Kwaliteitszorg			•
KA2	Kwaliteitscultuur		•	

Kwaliteitszorg en ambitie

Zoals eerder beschreven, achten we de kwaliteitszorg op Het Bakken van een goede kwaliteit. De school hanteert hiervoor een aantal handige instrumenten en procedures, waardoor iedereen goed zicht kan houden op de kwaliteit van het gegeven onderwijs en de processen die daar ondersteunend bij zijn. Alle procedures volgen een cyclisch proces. Ook een jaarlijkse audit vanuit het college van bestuur.

Naast deze tamelijk gebruikelijke gang van zaken binnen scholen hanteert Het Bakken ook steeds meer een proces waarbij alle teamleden kunnen intekenen op een groot scala aan ontwikkelingstrajecten. Dat doen ze op basis van deskundigheid en interesse. Het eigenaarschap van deze trajecten ligt dan ook veel meer zowel bij de individuele teamleden, als bij het team als geheel. Het geheel aan informatie overziende zijn wij vooral positief over de manier waarop de school de in ons onderzoek opgenomen standaarden voorafgaande aan het onderzoek tegen het licht heeft gehouden. We konden daarom ons tijdens het onderzoek focussen op het verifiëren van de aangereikte evaluatiesgegevens. En juist het gegeven dat er weinig licht blijkt te zitten tussen de uitkomsten van de school zelf tegenover die van ons als inspectie maakt dat we de kwaliteitszorg als 'goed' waarderen.

Het oordeel over de standaard kwaliteitscultuur steunt enerzijds op het gegeven dat de school veel in gang heeft gezet en daar veel teamleden, ouders en (soms ook al) leerlingen bij betreft. Anderzijds ziet ook de school zelf, dat nog lang niet alle initiatieven volledig zijn uitgewerkt en geborgd. Daarvoor is het nu nog te vroeg. Bovendien is de school nog volop bezig met de professionalisering van het team, waardoor er nog volop ruimte bestaat aanpassingen door te voeren, als dat nodig blijkt.

Het stellen van ambitieuze, breed geformuleerde doelen voor niet alleen taal, lezen en rekenen, maar ook bijvoorbeeld een meer gevarieerd aanbod kan eveneens een uitdaging vormen voor de nabije toekomst.

3.2 Overige wettelijke voorschriften

De inspectie concludeert dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.

4 REACTIE VAN HET BESTUUR

Dit rapport beschrijft de oordelen van de inspectie over de kwaliteit van het onderwijs op Speciale School voor Basisonderwijs Het Baken. We hebben de school en het bestuur gevraagd om de ontwikkelrichting aan te geven op basis van de eigen kwaliteitsoordelen en die van de inspectie. Hieronder geeft het bestuur zijn reactie:

Wij kijken terug op een constructief en positief inspectiebezoek. We zijn er trots op dat de inspectie aangeeft dat we een behoorlijk kwaliteitsniveau hebben bereikt en daar een stabiele basis aan hebben kunnen geven.

Zoals de inspectie zelf ook constateert, ligt onze zelfevaluatie in de lijn van de bevindingen van de inspectie.

Er is een helder zicht op de stand van zaken van relevante thema's en in de nog te zetten vervolgstappen. Suggesties die de inspectie in het rapport en tijdens de gesprekken heeft gegeven, nemen wij mee in verdere ontwikkeling van de school.

Wij kunnen ons dan ook bijna geheel vinden in de bevindingen van de inspectie, met uitzondering van de beoordeling van het kwaliteitsgebied veiligheid.

Hieronder volgt een toelichting:

De standaard schoolklimaat wordt door de inspectie op het kwaliteitsgebied pedagogisch klimaat als goed beoordeeld en op het kwaliteitsbeleid veiligheid als voldoende. In deze beoordeling van het kwaliteitsgebied veiligheid, herkennen wij ons, als team, minder goed.

De inspectie geeft aan dat wij voor het kwaliteitsgebied veiligheid een voldoende en geen goede beoordeling krijgen, omdat de inspectie in een gesprek met enkele leerlingen en ouders heeft gehoord dat er in de dagelijkse praktijk naar hun idee met enige regelmaat toch nog dingen gebeuren die onwenselijk zijn. Ook wij zien in de dagelijkse praktijk op momenten inadequaat gedrag van leerlingen. Op een SBO-school verblijven kinderen met specifieke onderwijsbehoeften en ook kinderen met beperktere mogelijkheden, waarbij incidenten kunnen voorkomen. Deze beperktere mogelijkheden kunnen ook invloed hebben op hun waarneming van de werkelijkheid en het vermogen om sociale situaties goed te kunnen duiden en in te schatten. We gaan over inadequaat gedrag in gesprek met de kinderen, gericht op het samen oplossen van problemen en het leren van deze situaties. Als er onwenselijke dingen buiten het zicht van de leerkracht gebeuren, worden leerlingen gestimuleerd om dit te melden. Ook dan wordt er samen naar een oplossing gezocht. Incidenten worden, zoals hieronder aangegeven, geregistreerd. We hebben vastgesteld beleid gericht op preventie en op het afhandelen van incidenten.

Bij navraag van de inspectie in het gesprek met een delegatie van het team, het managementteam en in het eindgesprek met een groot deel van het team en College van Bestuur, wordt de beoordeling van veiligheid als voldoende niet herkend.

Ten aanzien van de veiligheid voldoen wij aan alle voorwaarden en uit de leerling-vragenlijst blijken de positieve resultaten:

- Er is een geactualiseerd veiligheidsprotocol dat bestaat uit een samenhangende set van maatregelen gericht op preventie en op het afhandelen van incidenten. Een onderdeel hiervan is het pestprotocol. Daarnaast wordt leerlingen geleerd verantwoord om te gaan met internet en sociale media en wordt aandacht besteed aan het voorkomen van cyberpesten.
- Er is een klachtenregeling
- Er is een laagdrempelig aanspreekpunt binnen school, wanneer er sprake is van een situatie waarin gepest wordt of andere onwenselijke situaties. Hiervoor zijn 2 vertrouwenspersonen en, sinds kort, anti-pestcoördinatoren actief. Zij bezoeken de klassen jaarlijks om leerlingen hun functie uit te leggen. Op cruciale plaatsen binnen de school hangen brievenbussen, waar kinderen incidenten kunnen melden (als zij het moeilijk vinden om dit rechtstreeks te doen)
- Jaarlijks vindt er een monitoring plaats op het gebied van veiligheid bij leerlingen met een gestandaardiseerd instrument. Recent hebben wij een vragenlijst voorgelegd aan de leerlingen over hun veiligheidsbeleving, welke is ingevuld door 92 procent van de leerlingen van de groepen 6,7 en 8 (115 kinderen). Hierin komt naar voren dat de leerlingen de school als veilig beleven.
- Voor het registreren van gedragsincidenten is Swissuite ingevoerd. Een eerste evaluatie vindt in april plaats
- Het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie gebeurt middels
 - Sociale vaardigheidslessen in de methode Leefstijl
 - Bespreken en kennis van actuele thema's in de maatschappij middels Nieuwsbegrip XL
 - Bevorderen van mediawijsheid en veilig internetten methode Mediawijsheid en diploma Veilig Internet en Nationaal Mediapaspoort
 - Diverse maatschappelijke projecten zoals Zuinig
 - Uitvoering van COC-project, waarin seksuele geaardheid en diversiteit aan de orde komt
 - Themaproject Gezond Seksueel Gedrag in groep 8
 - Volgend schooljaar wordt gestart met een nieuwe methode Wereldoriëntatie waarin actief burgerschap en identiteit gestructureerd is opgenomen.

Het pedagogisch klimaat is door de inspecteur als goed beoordeeld. Een "slechts" voldoende beoordeling voor het kwaliteitsgebied veiligheid kunnen wij hiermee minder goed rijmen. Het belangrijkste uitgangspunt van ons pedagogisch klimaat, zoals dit door de teamleden is verwoord en beschreven in het stuk "pedagogisch handelen op SBO Het Baken" d.d. 13-12-2016, is juist het tegemoet komen aan de behoefte van kinderen aan veiligheid.

De inspectie geeft aan dat er sprake is van een stimulerend pedagogisch klimaat. Er is rust in de groepen, de leerlingen werken goed met elkaar samen. Ouders worden steeds intensiever bij het pedagogisch klimaat betrokken. De leraren betrekken de leerlingen steeds actiever bij het stellen van doelen en evalueren deze soms periodiek.

Voor ons als team, van een SBO-school, is het pedagogisch klimaat een centraal kenmerk van onze school. We zijn dan ook heel blij met de pluim die de inspectie ons voor dit kwaliteitsgebied geeft.